

Kun omat koirat purevat Ruotsin vakausneuvoston Lars Calmfors pelkää hallituksen kostotoimia Auli MaunoKauppalehti2011-01-11, Tukholma, sivu 4

Samaan aikaan kun Suomessa vasta pähkäillään uuden finanssipoliittisen neuvoston tarpeellisuutta, Ruotsin vuonna 2007 perustama hallituksen vahtikoira joutuu pelkäämään tulevaisuutensa puolesta.

- En usko, että neuvosto lakkautettaisiin, mutta voi olla, että sen toimeksianto kavennetaan, se minua tässä lähinnä huolestuttaa, Ruotsin finanssipoliittisen neuvoston, Finanspolitiska rådetin puheenjohtaja, professori Lars Calmfors toteaa.

Onnettominta olisi, jos hallitus karsisi neuvostolta juuri ne alueet, joista neuvosto on löytänyt arvosteltavaa.

Calmforsin huoli johtuu siitä, että Ruotsin neuvosto on ajautunut avoimeen kiistaan perustajansa, valtiovarainministeri Anders Borgin kanssa. Erimielisyydet kärjistyivät syksyllä siihen, että Borg uhkasi neuvostoa määrärahojen leikkauksella.

Borgia on suuttanut lähinnä se, että neuvosto on moittinut porvarillisen hallituksen työllisyyspolitiikkaa, esimerkiksi työttömyyskassauudistusta ja verotuksen ansiotulovähennyksiä. Valtaosa hallituksen politiikasta on kuitenkin saanut neuvoston siunauksen.

Kiusallista kritiikkiä

- Uhkauksia ei voi tulkita muuten kuin että esittämämme kritiikkimme on ollut Borgin mielestä kiusallista.

Calmfors lisää, että on luonnollista, että neuvosto on keskittynyt kritisoimaan sitä, mikä voitaisiin tehdä paremmin. Muuten koko työ olisi vailla mieltä.

Calmforsin vastaveto Borgille oli Financial Times -lehdessä joulukuun alussa julkaistu kirjoitus, jossa Borgia verrattiin Venezuelan presidenttiin Hugo Cháveziin ja Unkarin nykyhallitukseen. Artikkelissa todettiin, että Chávez on lakkauttanut maansa vakausneuvoston ja Unkari uhannut viedä neuvostoltaan rahat. FT-kirjoituksen olivat allekirjoittaneet myös Britannian ja Alankomaiden finanssipoliittisten neuvostojen puheenjohtajat.

- Kirjoitus herätti Unkarissa paljon huomiota, mutta maan finanssineuvosto lakkautettiin yhtäkaikki. Valtapuolue Fidesz välittää erittäin vähän ulkopuolisten arvostelusta.

Ruotsissa Borg ei toteuttanut uhkaustaan, mutta neuvoston toimikausi lyheni kolmesta vuodesta vuoteen, tulevan kesäkuun loppuun. Lyhentämistä perusteltiin valtiovarainministeriössä parhaillaan menossa olevalla organisaatiouudistuksella.

Epäselvyyttä asemasta

- Lyhyt toimikausi on luonut epäselvyyttä asemastamme. Sekin on kielteistä, jos ajatellaan, että toimikauden lyhentämistä käytetään painostusmenetelmänä meitä kohtaan.

Borgin syksyisen kimmastuksen välitön aiheuttaja oli se, kun neuvosto ilmoitti haluavansa siirtyä hallituksen alaisuudesta eduskunnan päätösvaltaan. Onhan vahtikoira nykyisin suoraan vahdittavansa eli Ruotsin hallituksen talutusnuorassa.

Myös neuvoston rahoitus tulisi uudistaa, sillä nykyoloissa työn

rahoittavat pääosin neuvoston jäsenten työnantajat, lähinnä yliopistot. Neuvoston jäsenet saavat sivutoimestaan vain noin tuhannen euron kuukausipalkkion ja tukenaan neuvostolla on pieni, nelihenkinen kanslia.

- Finanssipoliittisten neuvostojen jäsenyydet ovat useimmissa maissa kokopäivätoimisia, mikä mielestäni ei ole neuvostojen itsenäisyyden kannalta paras järjestely. Sen sijaan Tanskassa talousneuvoston "viisaiden miesten" palkkiot ovat niin isoja, että heidät voidaan ostaa tietyksi ajaksi vapaiksi akateemisilta työpaikoiltaan.

Calmfors muistuttaa siitäkin, että kiristynyt akateeminen kilpailu ja erikoistumisen pakko ovat johtaneet siihen, että yhä harvemmallalla akateemisella tutkijalla on mahdollisuus osallistua talouspoliittiseen keskusteluun. Vakausneuvostoa tarvitaan myös julkisen keskustelun ylläpitäjänä.

Pulaa itse pihvistä

Talouspolitiikassa on näet pulaa myös itse pihvistä, tutkimuksesta:

- Kyse on yleisestä ongelmasta. Keskuspankit panostivat voimakkaasti rahapoliittiseen tutkimukseen, kun niistä tuli itsenäisiä.

Talouspolitiikkaa taas tutkitaan aivan liian vähän, mikä havaittiin esimerkiksi finanssikriisin aikana. Tutkimuksen edistäminen onkin yksi finanssipoliittisen neuvoston tehtävistä.

Kiistelystä valtiovarainministerin kanssa on ollut se hyöty, että ruotsalaiset ovat ymmärtäneet, että Calmforsin neuvosto ei ole hallituksen neuvonantaja vaan vahtikoira. Ilmeisesti Ruotsin hallitus ei itsekään aluksi ymmärtänyt eroa.

- Saimme alussa useita kutsuja erilaisiin suljettuihin tilaisuuksiin antamaan hallitukselle neuvoja. Vastasimme kuitenkin kieltävästi, sillä silloinhan olisimme joutuneet arvostelevaan omia esityksiämme.

Ruotsilla on kautta vuosikymmenten ollut lukuisia nimekkäitä ja myös poliitikkojen arvostamia ekonomisteja. Valtiovarainministeri Borgin kritiikki ei Calmforsin mukaan merkitse sitä, että Ruotsin poliitikot eivät enää kuuntelisi taloustieteilijöitään.

- Neuvoston perustaminen heijastanee Ruotsin hallituksen epätavallisen voimakasta halua rakentaa politiikkansa tutkitun tiedon varaan.

Poliitikot voivat kuitenkin kokea, että tutkimukseen perustuva konkreettinen kritiikki on epäoikeudenmukaista. Se on aika inhimillistä.

Ristiriidasta selvittää Calmforsin mukaan vain siten, että finanssipoliittisen neuvoston asema järjestetään sellaiseksi, että kukaan ei voi epäillä sen riippumattomuutta.

Viiden pennin suutarit Kommentti Auli Mauno auli.mauno@kauppalehti.fi

Jos Kreikan hallituksella olisi ollut oma finanssipoliittinen neuvostonsa, olisiko koko eurokriisiä edes olemassakaan? Tai olisiko Kreikan neuvosto saanut potkut jo aikapäiviä samalla lailla kuin viimeksi Unkarin finanssineuvosto?

Suomenkin Talousneuvostoa konsultoineella Ruotsin finanssineuvoston puheenjohtajalla Lars Calmforsilla ei ole harhaluuloja poliittisen järjestelmän luonteesta. Poliitiikan ulkopuolelta tuleva asiantuntijakritiikki muuttaa asioita, jos muuttaa, vuosikymmenessä tai kolmessa. Silti hänen mielestään on syytä yrittää.

Parin viime vuoden aikana on nähty harvinaisen selvästi, että jälki on hirveää, kun poliittiset viiden pennin suutarit tekevät päätöksiä, joista aiheutuu kymmenen pennin vahinko. Arvovaltaisesta julkisesta kritiikistä on ainakin se hyöty, että poliitikot joutuvat perustelemaan päätöksensä.

Suomessa Talousneuvosto keskusteli finanssipoliittisesta neuvostosta ennen joulua. Pääministeri Mari Kiviniemen (kesk) mielestä neuvoston perustamiseen "ei ole välitöntä tarvetta". Eipä tietenkään, vahtikoira voisi vaikka purra. Hämmästyttävämpää on se, että media tyrmäsi kättelyssä idean eduskunnan puhemiehen Sauli Niinistön markkinoitua sitä Kauppalehdessä "vakausneuvoston" nimellä.

Kyse ei nimittäin ole hallituksen neuvonantajasta eikä tieteellisen "liirumlaarumin" päästelijöistä, vaan vahtikoirasta, joka älähtää joka kerta, kun hallitus yrittää heikoille jälle.

Sehän on myös median tehtävä. Eikö olisi kiva saada taustatukea?

Ruotsin finanssipoliittinen neuvosto

Perustettu 1.8.2007.

Kahdeksan jäsentä: kuusi ekonomistia ja kaksi poliittisen taustan omaavaa asiantuntijaa.

Kaksi ekomistijäsenistä ulkomaalaisia, toinen suomalainen (Laura Hartman) ja toinen tanskalainen.

Neljän hengen kanslia, neuvoston vuosibudjetti noin 750 000 euroa.

Hallituksen talouspolitiikan riippumaton tutkija, raportti kerran vuodessa toukokuussa.

Lisäksi seminaareja ja yksittäisiä artikkeleja, neuvoston jäsenet voivat käydä talouspoliittista keskustelua omissa nimissään.

Lars Calmfors, 62

Ruotsin armeijan tulkkikoulu 1967??68 (venäjä).

Taloustieteitten tohtori, Tukholman kauppakorkeakoulu 1978.

Kansainvälisen talouden professori, Tukholman yliopisto.

Ruotsin finanssipoliittisen neuvoston puheenjohtaja 2007??.

Lukuisia kansallisia ja kansainvälisiä akateemisia luottamustehtäviä, aiemmin muun muassa Nobel-komitean jäsen.

Osasto: UutisetToimiala: Julkinen yleishallinto,

Yhteiskuntatieteellinen ja humanistinen tutkimus ja kehittäminen